

Udkast til koncernstatus 2019

Overblik – til politisk og administrativ ledelse

Grøn Drift og Udvikling – grøn omstilling på hospitaler, virksomheder og centre

Godkendt på Grøn2030 styregruppemøde 29.06.2020
(med aftalte efterjusteringer – ver. 26.08.2020)

Indhold

1. Indledning	3
2. CO ₂ -udledning og genanvendelse	4
3. Energi	8
4. Affaldsressourcer	12
5. Transport	16
6. Grønne indkøb	21
7. Strategisk kommunikation	23

1. Indledning

Formålet med overblikstatus 2019 er at skabe et samlet overblik over fremdriften i programmet for Grøn Drift og Udvikling (GDU), som indeholder langsigtede CO₂-reduktionsmål for 2025. Målgruppen for koncernstatus er regionens politiske og administrative ledelse m.fl.

I maj 2019 blev Region Hovedstadens Handlingsplan for FN's verdensmål besluttet i regionsrådet. Som konsekvens blev GDU i maj 2020 omdøbt til Grønne og ansvarlige hospitaler (Grøn2030) og udvidet med nye områder og mere ambitiøse mål.

Afsnit 2 gør status over CO₂-udledningen fra energi og transport og over genanvendelsen af affald fra 2018 til 2019 og om udviklingen er på rette vej ift. 2025-målene.

Afsnit 3 – 5 gør status over fremdriften for GDU's tre temaområder: energi, affaldsressourcer og transport. Hvad er de vigtigste resultater, hvor er de strategiske udfordringer og muligheder og skal noget korrigeres? Udviklingen i effekter sammenholdes med fremdriften for planlagte aktiviteter jævnfør koncernhandlingsplaner for de tre områder (læs mere i uddybende status – se nedenfor). Bemærk at målingen af effekter går til udgangen af 2019, mens aktiviteter vurderes til medio juni 2020 (redaktionens slutning).

Afsnit 6 – 7 gør status over fremdriften for de to understøttende områder: grønne indkøb og strategisk kommunikation. For grønne indkøb gøres status på fremdriften i de planlagte aktiviteter i Koncernhandlingsplan for grønne indkøb 2019 og for strategisk kommunikation gøres status i ift. aktiviteterne beskrevet i de tre koncernhandlingsplaner for hhv. energi, affaldsressourcer og transport.

Udover overblikstatus består den samlede koncernstatus også af en uddybende status 2019 for hhv. energi, affaldsressourcer, transport og grønne indkøb. Målgruppen er ledere og medarbejdere som er direkte involveret i implementeringen af GDU m.fl.

Den samlede koncernstatus er udarbejdet på baggrund af regionens årlige klimaregnskab samt input fra hospitaler, virksomheder og centre. Koncernstatus indgår i GDU-ledelsessystemet, som følger en årlig cyklus.

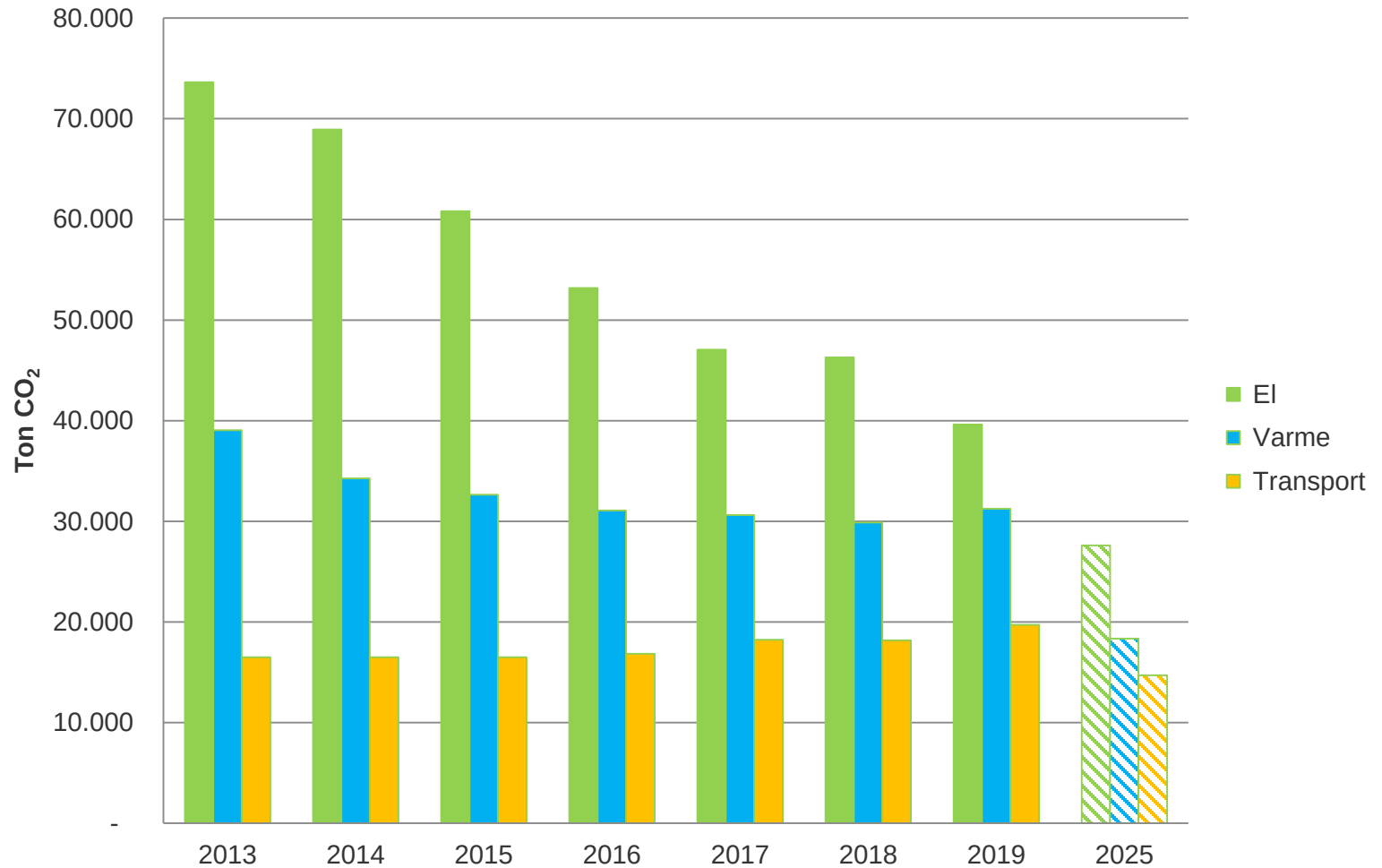
2.1 CO₂-udledning og genanvendelse

Tema	Udvikling fra 2018 til 2019	
Energi (el og varme)	CO₂-udledningen fra el- og varmekonsumet faldt med 10 % til 70.878 tons. Læs mere fra side 8	
Transport	CO₂-udledningen fra driften steg med 8 % til 20.046 tons. Læs mere fra side 16	
Affalds-ressourcer	Genanvendelsen faldt med 1 procentpoint til 19,7 % Læs mere fra side 12	

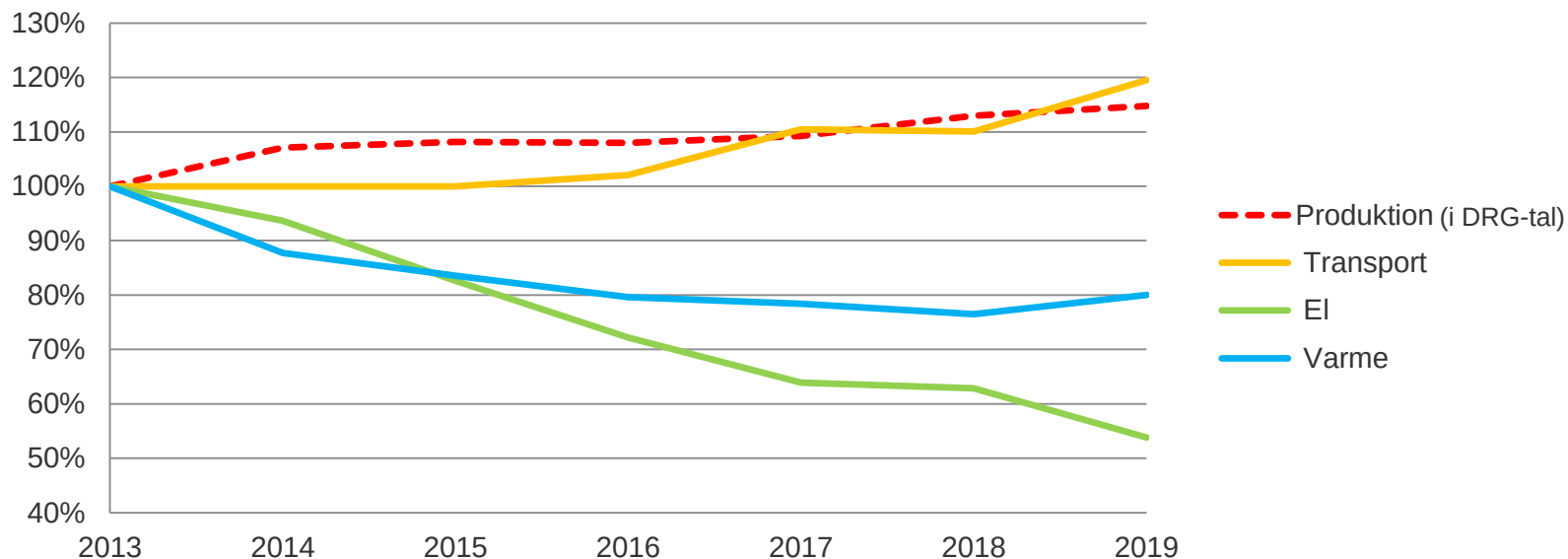
2025-mål	Status 2019
Energi (el og varme) 70 % mindre CO ₂ ift. 2013 *	Ift. baselineåret 2013 er udledningen faldet med 37 % . Udviklingen er på rette vej til at indfri 2025-målet
Transport 12 % mindre CO ₂ ift. 2015 *	Ift. baselineåret 2015 er udledningen steget med 21 % . Udviklingen er ikke på rette vej til at indfri 2025-målet.
Affaldsressourcer 50 % genanvendelse *	Ift. baseline 2013 er genanvendelsen steget med 1,3 % . Udviklingen er ikke på rette vej ift. at indfri 2025-målet. men fra 2020 forventes en positiv udvikling.

* Nye mål jævnfør regionens verdensmålshandlingsplan – se side 3

2.2 CO₂-udledning 2013 til 2019 og 2025-mål

2.3 CO₂-udledning og produktion

Forklaring på udviklingen

Figuren viser den indekserede udvikling i CO₂-udledning fra henholdsvis energiforbrug (el og varme) og transport sammenholdt med den procentvise vækst i hospitalernes produktion fra 2013 til 2019 målt i DRG-tal*. Regionens produktion er steget med knap 15 % i perioden. Stigningen fra 2018 til 2019 var på 1,6%. Øget produktion påvirker energiforbrugets størrelse, generering af affald og transportens omfang og kan derved modvirke effekten af CO₂-besparelser.

Bemærk at metoden til opgørelse af produktionen er blevet ændret for 2019, hvorfor sammenligning med de foregående år er forbundet med en vis usikkerhed.

*DRG = diagnoserelaterede værdier, bruges som et indirekte mål for produktionen på hospitalerne, dvs. antal og type behandlinger.

2.4 CO₂-udledning i tal

Region Hovedstadens samlede CO₂-udledning fra energiforbrug (el og varme) og transport faldt fra 2018 til 2019 med 7% til godt 91.000 tons. Udledningen fra energiforbrug faldt med 10 % mens udledningen fra transport steg med 8 %.

CO₂-udledning fra energiforbrug og transport 2013-2019 Varmeforbruget er graddagekorrigeret

Region Hovedstaden	Baseline år 2013 [Ton CO ₂]	2018 [Ton CO ₂]	2019 [Ton CO ₂]	Udvikling 2018 - 2019	Udvikling 2013 - 2019
Fra elforbrug	73.613	46.277	39.635	-14%	-46%
Fra varmemeforbrug	39.029	32.759	31.243	-5%	-20%
Fra transport	16.633*	18.526	20.046	8%	21%
Total	129.275	97.562	90.924	-7%	-30%

* For transport er baselineåret 2015

Energi

3.1 Udvikling i CO₂-udledning og energiforbrug

Regionen har som målsætning, at CO₂-udledningen fra energiforbruget skal reduceres med 70 % fra 2013 til 2025. Målet blev løftet fra 60% i forbindelse med Verdensmålsarbejdet. Det største bidrag kommer fra den grønne omstilling af forsyningen, mens regionens bidrag kommer fra en planlagt reduktion i energiforbruget med ca. 16 %. Fra 2018 til 2019 er CO₂-udledningen faldet med 10% til 70.878 ton, se fig. 3.1. I samme periode er el- og varmemeforbruget steget med hhv. 4 % og 0,5 %, se fig. 3.2. I forhold til baselineåret 2013 er udledningen for regionen faldet med 37 %, så udviklingen er fortsat på rette vej for at indfri 2025-målet.

Den planlagte reduktion af energiforbruget skal komme fra øget energieffektivitet af de tekniske installationer i regionens egen bygningsmasse, samt forbedret energiledelse. Afgørende for målopfyldelsen er implementeringen af Energiprogram 2025, som med en investering på op til 1 mia. kr. bliver det største af sin art i Danmark. Aktiviteterne i 2019 og første halvdel af 2020 har haft fokus på systematisk kortlægning og analyse af potentielle tiltag.

3.2 Vigtigste resultater

CO₂ reduktionen følger planerne og delmål

Dette skyldes hovedsageligt, at de kollektive energiforsyningsanlæg, som leverer el og varme til regionen har formået at omlægge til en grønnere produktion hurtigere end beregnet. Det skal dog bemærkes, at elforbruget i regionen er steget som følge af nye arealer og øget produktion på hospitalerne.

Med kortlægning og analyse af 1,2 mio. m² bygninger er energieffektiviseringerne tæt på at blive gennemført

Som led i Energiprogram 2025 blev gennemgang af tekniske installationer på hospitalerne for energieffektiviseringspotentiale udbudt, og der blev i medio 2019 valgt 3 rådgivere: Rambøll, Niras og Dansk EnergiManagement. 600.000 m² er foreløbigt gennemgået og bekræfter det forventede investeringsniveau på godt 1. mia. kr. fra Energiplanen og tilbagebetalingstider mellem 12 og 14 år. Når kortlægningen er afsluttet, udvælges de bedste energisparetiltag til gennemførelse fra 2021 - 2025.

Varmegenvindingsprojektet på Herlev Hospital viser resultater

Det hidtil største varmegenvindingsprojekt på et ventilationsanlæg i Danmark findes på Herlev Hospital. I det store sengetårn har man tidligere udledt varm ventilationsluft til omgivelserne. Med det nye anlæg trækkes energien ud af luften inden udblæsning og bruges til opvarmning af den køligere indsugningsluft. Anlægget blev sat trinvist i drift fra medio 2019 og har indtil nu leveret en varmebesparelse på min. 3,5 GWh svarende til ca. 6 % af hele varmeforbruget i 2018. I 2020 forventes energieffektiviseringen at slå fuldt igennem med en besparelse på 15 GWh.

ESCO Hvidovre Hospital leverer fortsat resultater

El- og varmeforbruget på Hvidovre Hospital er fortsat faldende i takt med at ESCO-projektet afsluttes (ESCO = Energy Service Company – samarbejde med en privat partner om energibesparelser). Elproduktionen fra de store solcelleanlæg er mere end fordoblet og leverer nu el svarende til godt 80 husstandsanlæg eller 1,4 GWh. Det er over halvdelen af regionens samlede produktion af solenergi, som i 2019 var på 2,5 GWh, se fig. 3.3.

Grundvandskøleanlægget på Bispebjerg viser resultater

Grundvandskøleanlægget (ATES), som er det største i Danmark, blev indviet i starten af 2019 og vil være fuldt indfaset i 2020. Anlægget har leveret knap 4 GWh varme svarende til ca. 11 % af hospitalets samlede varmeforbrug og dertil en stor del af kølebehovet. Fordi anlægget producerer både køling og varme fra grundvandet bliver det en mere effektiv og CO₂-neutral udnyttelse af energien end ved traditionelle køleløsninger.

3.3 Strategiske udfordringer og muligheder

Mange forhold at tage hensyn til ved udvælgelse af energisparetiltag

På baggrund af den detaljerede kortlægning og analyse af potentielle energitiltag, skal der foretages en udvælgelse til gennemførelse. Der er flere delmål at tage højde for; besparelser, tilbagebetalingstider, bidrag til bygningens tilstandsgrad, samtidighed i forhold til andre projekter og kompleksitet i forhold til klinikken. Endeligt skal det indpasses i udbudsstrategier og eksekveringsspor – f.eks. det kommende Strategiske Partnerskab (SP), som Center for Ejendomme snart udbyder.

Koordinering med renoveringsprojekt

Særligt koordineringen med det store Renoveringsprojekt kræver fokuserede ressourcer for at lykkes. Tidshorisonten på energiprojektet og renoveringsprojektet er forskellig og opgaverne løses ud fra forskellige præmisser; energiprojektet skal udføres hurtigt, på 1,2 mio. m², matrikelorienteret og frem mod 2025. Hvorimod renoveringsprojektet udføres over en ti-årig periode, er inddelt i fagområder og forudsætter planlagte driftsstop på de berørte afsnit.

Strategi for Building Management Systemer

Der er et større projekt i gang omkring migrering af BMS (Building Management Systemer – computerbaseret kontrolsystem til styring af tekniske installationer) fra hospitalernes egne net over til CIMT's net og drift. Energiprojektet er sideløbende i gang med en kortlægning af disse systemer, for at kunne udarbejde en samlet strategi, der skal ligge til grund for de kommende energientrepriser. Formålet er en konsolidering af BMS med henblik på bedre energistyring samt overholdelse af regionens politikker, fx indenfor sikkerhed.

Mulighed for stor udbygning med solceller

Med kortlægningen af potentialet for etablering af solceller på tværs af Region Hovedstadens ejendomme følger nu muligheden for at regionen kan give et betydeligt bidrag til den grønne omstilling. Potentialet indikerer en investering på op imod 100 mio. kr. med en tilbagebetalingstid under 10 år. Dette forventes gennemført med én partner.

Etableringen af Energi Management System (EMS) danner grundlag for baseline og fastholdelse af besparelsen.

Det er afgørende at der etableres et EMS, som skaber et fælles overblik over energiforbruget på tværs af regionens bygninger. Dette danner grundlag for at finde og fastholde de besparelser energiprogrammet anviser. Det er kritisk, at der dannes en intern organisation, der løfter opgaven efter implementeringen af systemet.

Finansiering i lyset af strategiske partnerskaber

Det var oprindeligt tiltænkt at få totalentrepriser finansieret via Kommuneleasing og kortlægningen via EU midler. Som følge af løbende ændringer pga. strategiske partnerskaber udestår en afklaring med Kommuneleasing om, hvordan deres modeller kan oversættes til vores behov, som blandt andet vil indeholde sam-finansiering, finansiering af licenser og flere mindre projekter

3.4 Energi grafisk

Fig 3.1 CO₂ fra el- og varmeforbrug

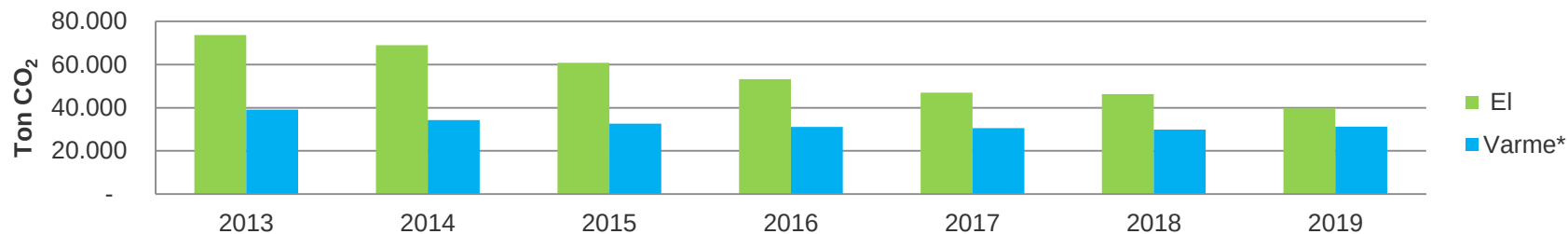

Fig 3.2 El- og varmeforbrug

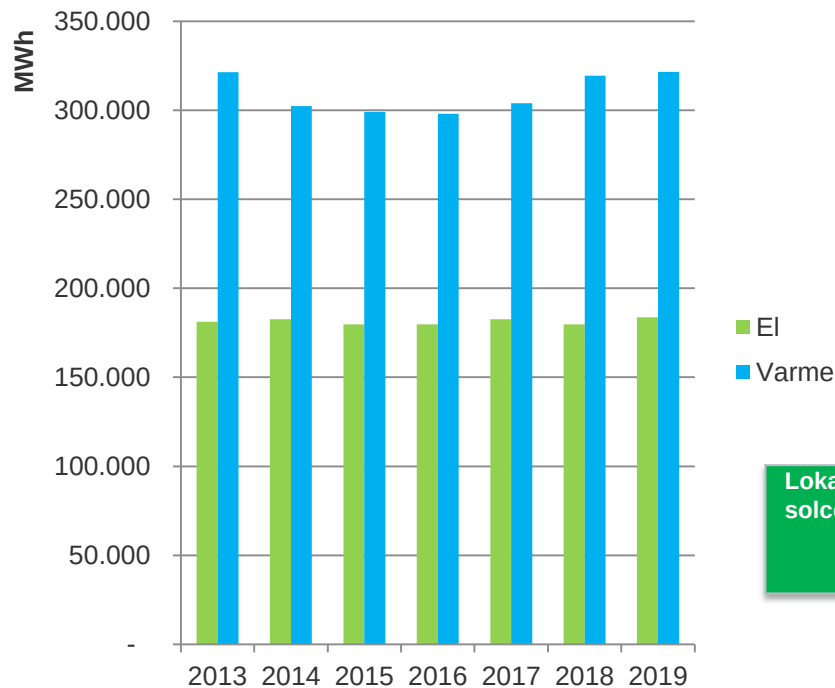
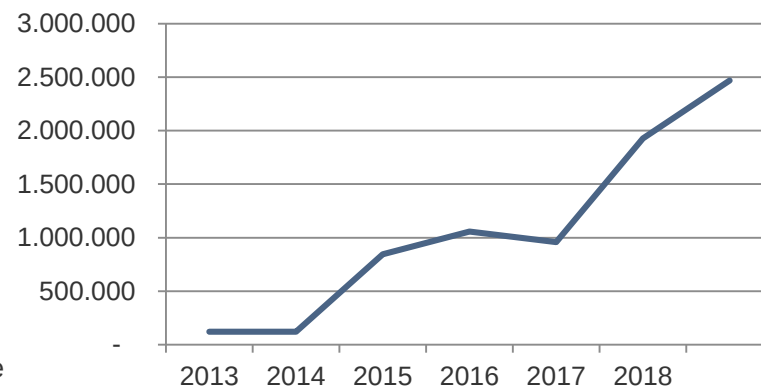

Fig 3.3 Solcelleproduktion - kWh

Lokal solcelleproduktion	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
MWh	120	122	845	1.057	960	1.928	2.468

Affaldsressourcer

4.1 Udvikling i genanvendelse og mængde

Regionen har som mål at 50 % affald genanvendes i 2025 og et delmål på 30 % i 2019. Fra 2018 til 2019 er genanvendelsen faldet med 1 procentpoint til 19,7 %, og er således 10 procentpoint fra delmålet, se fig. 4.1.

Stigning i genanvendelse udebliver pga. forsinket implementering af nyt genanvendelsessystem

Målet på 30% i 2019 skulle opnås via udrulning af nyt genanvendelsessystem på hospitalerne. Men selvom systemet er 80 % implementeret, så er der en delvis planlagt forsinkelse. Efter aftale med Herlev og Rigshospitalet Blegdamsvej er disse matrikler udsat til 2020 for at optimere indsats ift. lokale planer. Derudover gav Covid-19 en mindre forsinkelse. Center for Ejendomme vurderer, at det stadig er muligt at nå målene for genanvendelse, når systemet er fuldt implementeret. Som nævnt på side 14 stiller det krav om fortsat ledelsesmæssigt fokus.

Affaldsbyrget aftager

Det er værd at bemærke, at den samlede affaldsmængde siden 2016 er faldet med godt 1.700 tons til 15.300 tons i 2019 selvom produktionen på hospitalerne i samme periode er steget med over 5 %.

Data og CO₂-besparelse

Sammenligning af data for genanvendelse og samlede affaldsmængder fra 2018 til 2019 skal ses i lyset af to forhold: 1) affaldsdata er indsamlet på en ny og forbedret måde i 2019, hvor der primært benyttes fakturaer fra modtagere/modtageranlæg og 2) ændrede rutiner for håndtering af visse affaldsfraktioner betyder at faldet i genanvendelsen fra 2018 til 2019 i nogen grad er opgørelsesteknisk og ikke reel. Efter overgangsperioden 2018 til 2019 forventer vi fra 2020 at have et mere præcist datagrundlag at arbejde ud fra.

Som aftalt i sidste års statusproces er metoden til beregning af CO₂-besparelsen fra affaldshåndteringen blevet gransket. Konklusionen er desværre, at metoden har indbyggede mangler (se side 14) og at den nuværende form er uegnet til årlig sammenligning. Derfor skubbes CO₂-besparelsen i baggrunden i statusopgørelsen, men Center for Ejendomme arbejder på at udvikle en bedre metode sammen med vidensinstitutioner og andre store virksomheder.

4.2 Vigtigste resultater

Nyt genanvendelsessystem skaber grundlag for øget genanvendelse de kommende år

Regionens nye genanvendelsessystem som består af 1) let betjente beholdere til otte genanvendelige ressourcetyper, 2) tilhørende mærkater og plancher for let sortering, 3) vejledende intranetsider, og 4) undervisningsforløb (roadshow) er efter en omfattende indsats nu implementeret på godt 80 % af regionens somatiske hospitaler. Der er også blevet udviklet et E-learningssystem, som vil blive tilbudt medarbejderne i 2020. Genanvendelsessystemet skulle efter planen have været implementeret på alle somatiske hospitaler ved udgangen af 2019, men er forsinket på grund af lang leveringstid på affaldsbeholdere og efterfølgende COVID-19. Takket være et rigtig godt samarbejde mellem hospitaler og centre er det lykkedes, at skabe bredere ejerskab om implementering af systemet. Der er forventning om, at ambitionerne for udrulning af genanvendelsessystemet i høj grad indfries i det kommende år. Systemet ensretter og moderniserer affaldsindsamlingen og resultatet forventes sammen med bedre afsætningsmuligheder for genanvendeligt affald (særlig plastik) at medføre en anelig stigning i genanvendelsesprocenten.

Affaldsbyrget bliver mindre på trods af øget produktion

Fald i byggeaffaldslignende affald samt have-/parkaffald udgør ca. 1.100 ton af faldet siden 2016. Der er ikke en opgørelse over byggeaktivitet, så det må antages at enten er aktiviteten faldet, eller at mere af affaldet håndteres af eksterne håndværkere, og ikke er registreret som regionen hovedstadens affald. For det øvrige affald er det særligt pap (101 ton), papir (214 ton), restaffald/dagrenovation (551 ton), stort brændbart (199 ton), der står for fald i affaldsmængder. Fald i papir kan forklares med færre oprydninger i arkiver, ligesom der er en ikke dokumenteret formodning om at øget digitalisering medfører mindre papirforbrug. Faldet i restaffaldet og stort brændbart kan ikke forklares, og med den stigende DRG-værdi (se figur 4.3) må det derfor antages, at regionens drift (med forbehold for datausikkerhed og –udsving) genererer mindre affald.

Fortsat mindre klinisk risikoaffald

Mængden af klinisk risikoaffald er faldet med knap 200 tons fra 2018 til 2019 eller 13% i forbindelse med udrulningen af genanvendelsessystemet. Da klinisk risikoaffald er omkostningstungt at bortskaffe, giver faldet optimisme ift. en fremtidig besparelse på området. Dette afhænger dog af flere faktorer.

Internt genbrug sparer både CO₂ og udgifter

Regionens genbrugs og donationsenhed fortsætter med at skabe økonomisk og miljømæssig værdi for regionen. Alene i 2019 vurderes det, at den interne direkte genbrug – dvs. medicinsk udstyr m.m. (fx hospitalssenge) som ikke kan bruges på ét hospital men som et andet kan bruge – har reduceret den indirekte CO₂-udledning med godt 320 tons, plus de penge der er sparet ift. at købe nyt.

Bedre kildesortering af madaffald skåner miljøet

Kildesorteringen af madaffald til genanvendelse på hospitalerne er fra 2018 til 2019 øget med 171 tons til i alt godt 1100 tons. Centralkøkkener og kantiner har i en årrække haft fokus på mindre madspild og genanvendelse af den mængde madaffald, som nu en gang ikke kan forebygges. Det indsamlede madaffald bliver omdannet til biogas og gødning (og for fritureolie til biodiesel).

4.3 Strategiske udfordringer og muligheder

Nyt genanvendelsessystem kræver fortsat ledelsesmæssigt fokus

Implementering af genanvendelsessystemer på somatiske hospitaler forventes afsluttet i 2020, men på nuværende tidspunkt er udrulning på regionens øvrige matrikler ikke planlagt pga. Corona-krisen. Det forudsætter ledelsesmæssig fokus på: 1) placering af projektansvar, 2) afsætning af fornødne økonomiske og medarbejderressourcer fra matriklerne til implementering og drift og 3) lokal tilpasning af systemet samt systematisk undervisning/vejledning i kildesortering.

Genanvendelse af plastik volder problemer

Regionen var en del af et stort nationalt udbud om aftagning af plast. Det innovative partnerskab blev koordineret af CLEAN (grøn innovationsklynge) som udbød plastoparbejdning/-genanvendelse. Dette udbud blev desværre annulleret, men Center for Ejendomme har iværksat en række test for alternative afsætningsmuligheder, herunder et innovationssamarbejde med en dansk virksomhed, som vil aftage og genanvende hospitalernes plastaffald. Det interne samarbejde om leverandørkædetilgang til mere genanvendelse samt forebyggelse af plast bør styrkes. Mængden af forskelligt plast-engangsudstyr, fx service, kitler, lagener, huer og afdækning, som ikke kan genanvendes, er fortsat stigende. Der er pt. ikke nogen nemme løsninger på dette dilemma, men brug af livscyklusvurderinger er én vej frem, men der skal arbejdes med bred forankring på tværs af regionen – og ikke kun ift. plast, hvis der skal sikres mere cirkulære indkøbs-, forbrugs- og bortskaffelsesprocesser.

Potentiale til mere internt genbrug

På trods af stor succes med intern genbrug af udstyr, der i høj grad har bidraget til affaldsforebyggelse og sparet hospitaler for indkøb af nyt udstyr, er der fortsat et uudnyttet potentiale for internt genbrug. En udvidelse af Genbrug og Donation, som præsenteret i 2020-budgetforslag, kan styrke det direkte genbrug internt i regionen, således at mere uønsket udstyr, møbler, forbrugsartikler o.l. kan finde anvendelse i regionen frem for at blive bortskaffet som affald.

Vi kan stadig reducere mængden af klinisk risikoaffald

Der er fortsat et uudnyttede potentiale i at sætte ind overfor den stigende mængde klinisk risikoaffald, som er omkostningstung at bortskaffe. Dette adresseres bl.a. ifm. med udrulning af genanvendelsessystem, hvor undervisning foruden de genanvendelige affaldsfraktioner også har fokus på restaffald og klinisk risikoaffald

Data og indikator er en udfordring men bedring på vej

Center for Ejendomme har en forventning om, at den nye fakturabaserede opgørelsesmetode for affaldsmængder efter indkørsåret 2019 vil forbedre opgørelsen over de forskellige affaldsfraktioner. Vi vil desuden sammen med vidensinstitutioner undersøge, om der kan udvikles bedre CO₂-besparelsesindikatorer end den, som vi har benyttet indtil nu.

Tilpasning til kommende Klimalov

Vi holder kontakt til relevante styrelser og myndigheder for at kunne optimere vores indsats ift. kommende lovgivning

4.4 Affaldsressourcer grafisk

Fig 4.1 **Genanvendelsesprocenter for affald**

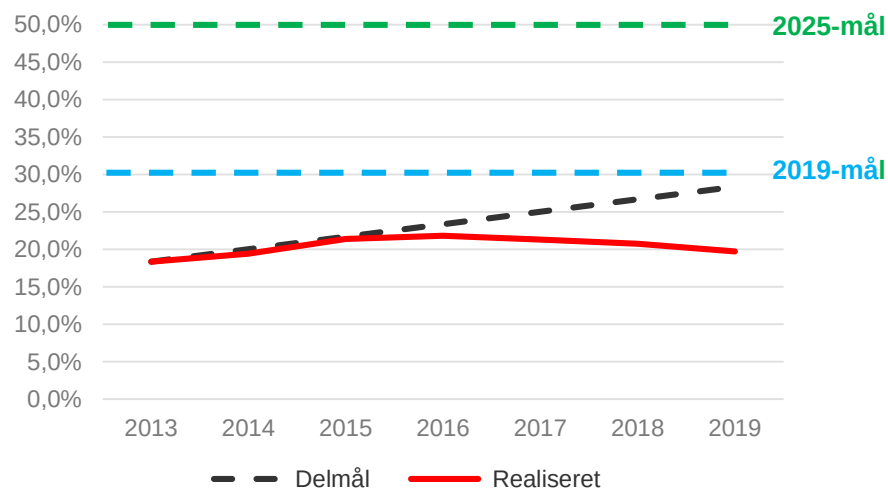

Fig 4.2 Affaldsmængder i ton

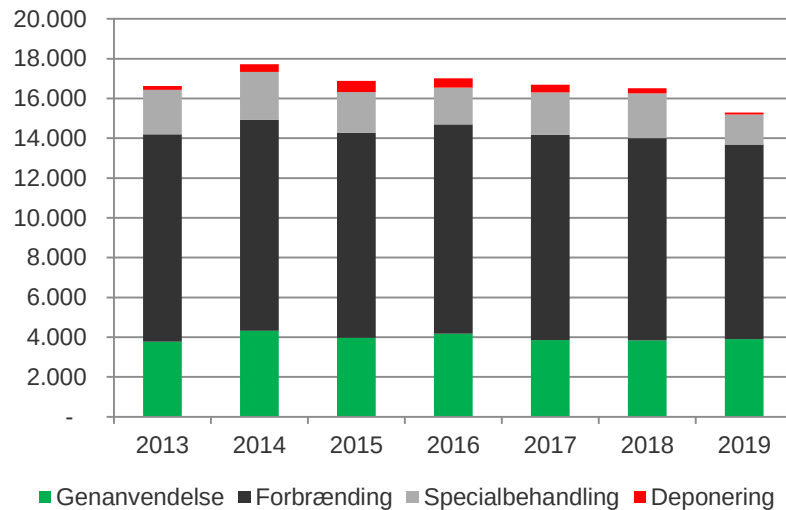
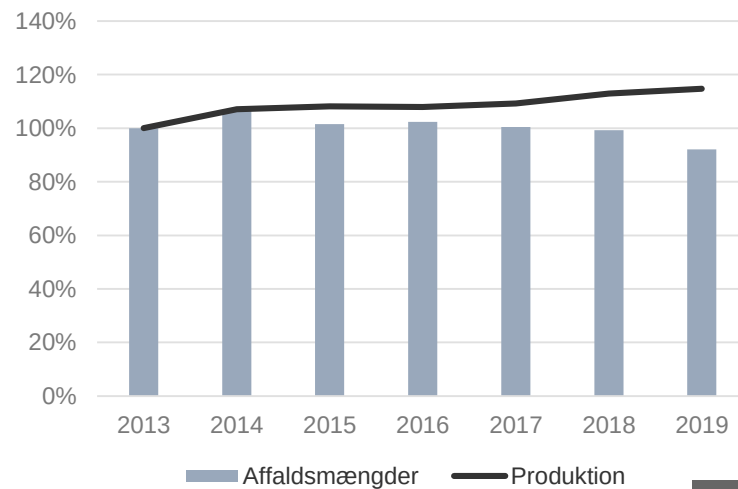

Fig 4.3 Affaldsmængder og produktion (DRG-tal)

Transport

5.1 Udvikling i CO₂-udledning

CO₂-udledningen fra transport i driften skal være reduceret med 12% i 2025. Fra 2018 til 2019 er den samlede CO₂-udledning imidlertid steget med 8% og ift. baselineåret i 2015 med 21%. Se fig. 5.1. Den generelle tendens er, at CO₂-udledningen falder for kategorierne med lille CO₂-andel af den samlede transports udledning: Intern transport og vare- servicetransport, men stiger for kategorierne med stor CO₂-andel: Flytransport og patienttransport. Stigningen i CO₂-udledningen skal ses i det lys, at produktionen på hospitalerne er steget med godt 6% fra 2015 til 2019 og med 1,6% fra 2018 til 2019. Aktiviteterne for at reducere har primært fokus på medarbejdertransport (pendling og tjenesterejser) og transport i regionens egne biler, varevogne og lastbiler. Hvis CO₂-målet skal nås inden 2025 er der nu behov for prioriteringer. Udledningen af CO₂ fra særligt tjenesterejser med fly skal nedbringes. Patienttransport har hidtil ikke været et prioriteret område i transportplanen men hvis der er et ledelsesmæssigt ønske om at patienttransport fremover skal bidrage mere til reduktionen af CO₂, så er der brug for at identificere potentialer og begrænsninger, da det er en vanskelig kategori.

Om datagrundlaget

Det er en konstant udfordring at sikre et solidt datagrundlag og have præcise metoder for klimaberegningerne. Hvor det har været muligt eller hensigtsmæssigt i klimaregnskabet for sidste år, er der blevet korrigeret bagudrettet. Klimaregnskab 2019 bærer særligt præg af, at grundlaget for klimaberegninger er ændret for siddende patientbefordring, taxatransport med patienter, ansatte og prøver, flytransport til udlandet af både patienter og ansatte. Dette vanskeliggør sammenligninger på tværs af årene 2018-2019 for disse kategorier men administrationen forventer færre udfordringer til næste år med disse. Der er til gengæld godt styr på data vedrørende liggende patientbefordring, flytransport t/r med patienter fra Bornholm til Sjælland, transport med akutlægehelikopter, hjemmebesøg, tjenesterejser i egen bil, vare- og servicetransport samt intern transport. Generelt er det svært at skaffe solide data vedrørende tjenesterejser med kollektiv transport, mad- og vaskeritransport samt vinter og sommertjeneste, og man har derfor for to år siden valgt at fastfryse tallene for disse kategorier, så at de er ens på tværs af årene.

5.2 Vigtigste resultater

Tjenesterejser i fly – vi har rejst færre kilometer

Regionens medarbejdere har fløjet 814.000 kilometer mindre i 2019 end i 2018, svarende til et fald på 2,3% (mens CO₂-udledningen er steget pga. ændret emissionsfaktor). Det er andet år i træk, at tjenesterejser i fly falder målt i kilometer. Faldet er kommet uden særskilt indsats. Udviklingen kan måske hænge sammen med, at medarbejderne er blevet mere klimabevidste.

Patienttransport i fly – færre kilometer rejst

Patienter er ligeledes fløjet mindre til behandling i udlandet end tidligere. Der skete et fald på 597.000 kilometer i forhold til 2018, svarende til 6,2% (mens CO₂-udledningen er steget pga. ændret emissionsfaktor). En del af forklaringen er, at Dansk Center for Partikel Terapi i Aarhus (DCPT) er kommet i drift i 2019, hvilket betyder, at flere af regionens patienter er sendt til behandling i Aarhus i stedet for som tidligere i Uppsala og Houston. Antallet af patienter, der bliver behandlet i DCPT, er støt stigende. Derudover kan nævnes, at aktiviteterne ifm. med et forskningsprojekt med mange årlige flyvninger til Polen er reduceret kraftigt. Resten af forklaringen på de færre kilometer fløjne patienter kan primært henføres til lidt tilfældige, individuelle patientforhold.

5.2 Vigtige resultater – fortsat

Markant grøn omstilling af regionens egen køreflåde på få år

40% af den samlede flåde af cirka 400 køretøjer kører nu på biogas eller el. Regionen har taget nye biogaslastbiler til transport af bl.a. medicin, vasketøj, hospitalsudstyr i brug samt afhentning af affald. Kørslerne af klinisk prøvemateriale er tidligere blevet omstillet til biogas. Små 100 af regionens lette tjenestebiler er nu eldrevne. Sammenlagt har det affødt markante reduktioner af CO₂-udledningen fra vare- og servicetransport (48% blot det seneste år) og intern transport (32% det seneste år). De flotte resultater skal ses i sammenhæng med, at Enhed for Logistik og Forsyning som led i projektet 'Regional transportoptimering' har forbedret den logistiske effektivitet indenfor transportområdet for hele Region Hovedstaden. Økonomiske besparelser er skabt samtidig med tiltag for grøn omstilling.

Flere medarbejdere lader bilen stå og tager kollektiv transport til og fra arbejde

Region Hovedstaden arbejder også med grøn omstilling af private rejser til og fra regionens lokaliteter (men der måles ikke på disse i klimaregnskabet for transporten i driften). En ny analyse fra 2020 af de private rejser viser, at flere af regionens ansatte anvender kollektiv transport i deres daglige pendling og færre anvender bil, sammenlignet med en tilsvarende analyse i 2015. Omfanget af ansatte, som cykler til/fra arbejde er uændret siden 2015. Selvom det er mindre forskydninger, så er der god grund til glæde sig over udviklingen, fordi tendensen ude i samfundet går mod mere bilkørsel og mindre kollektiv transport. Analysen fremlægges for politikerne i Trafikudvalget samt Miljø- og Klimaudvalget den 25. august 2020. Regionens arbejde for grøn omstilling af medarbejdernes private transport har afsnittende effekt på kommuner og virksomheder i resten af regionen. Bl.a. gennem virksomhedsnetværket *Moving People* har regionen kunne dele egne erfaringer med virksomheder og kommuner i regionen, og udvikle grønne transporttiltag i samarbejde med netværket.

Flere medarbejdere samkører til og fra arbejde

Som led i indsatsen for de private rejser er der er lagt mange kræfter i at udbrede samkørsel blandt medarbejderne på regionsgården. Som noget nyt er der introduceret en samkørselsapp. Data fra appen for de første 3 måneder efter ibrugtagning viser, at udbuddet af ture var steget med 366 samkørselsaftaler. I alt var der primo 2020 registreret 14 faste chauffører og 20 faste passagerer på regionsgården, men også mange bruger samkørsel mere ad hoc. Tallet er dog ikke helt retvisende for udviklingen, fordi mange af turene i forvejen ville være blevet kørt, fordi medarbejderne i forvejen kørte sammen uden appen. Succesen med samkørsel er ikke sket 'af sig selv' og erfaringen er, at man løbende skal arbejde på at holde folk fast i vanerne og få nye med ombord i bilerne. Det næste skridt er at få udbredt samkørsel til medarbejderne på hospitalerne, hvor appen ses som et centralt redskab til at skalere indsatsen op med. Regionens indsats for samkørsel har desuden haft afledte effekter i geografien, hvor flere kommuner og regioner søger vejledning om vores indsats, og flere kommuner i regionen har i slipstrømmen af regionens indsats indgået samarbejder med flere forskellige samkørselsudbydere

5.2 Vigtige resultater - fortsat

Digital mødekultur accelereret på grund af COVID-19

Alle medarbejdere har fået adgang til Skype for Business og der er udarbejdet vejledninger og undervisningsfilm, som er lagt på intranettet med henblik på at understøtte medarbejderne i virtuel mødebrug. Statistikken for intranetsiden viser, at antallet af besøg på intranetsiden steg fra ganske få til cirka 700 i ugen fra den 11. til 16. marts 2020, hvor COVID-19 sendte mange medarbejdere hjem. Flere tiltag, som var på vej i 2020, bliver måske unødvendige, fordi COVID-19 har været en gave i forhold til at få flere medarbejdere/ledere til at føle sig fortrolige med brugen af virtuelle møder.

El-taxier støttes af Region Hovedstaden

Taxibranchens grønne omstilling går nu rigtigt godt, blandt andet takket være en regional indsats via Copenhagen Electric, hvor el-taxier får førsteret, og dermed må springe køen over ved taxiholdepladserne på regionens hospitaler. Desuden er 7 ladestandere til el-taxier i København og på Bornholm blevet finansieret. Det betyder, at det i fremtiden i højere grad vil være en el-taxi, som kører med patienter, prøver, medicin eller medarbejdere, når der bestilles en taxi på regionens regning. Faldet på 24% i tjenestekørsel med taxi fra 2018 til 2019 kan dog ikke tilskrives den udvikling (pga. ændringer i datakilde og opgørelsesmetode kan man ikke konkludere noget på taxi i 2019). Lignende tiltag er implementeret flere steder i regionen bl.a. i Københavns Lufthavn. Københavns Kommune er også ved at reservere pladser til grønne taxier flere steder i kommunen – i samarbejde med regionen.

5.3 Strategiske udfordringer og muligheder

Flytransport er fortsat en stor klimasynder.

Selvom antallet af kilometer fra tjenesterejser og patientrejser i fly er faldet med hhv. 3,2% og 6,2% fra 2018 til 2019, så udgør CO₂-udslippet fra flytransport samlet set stadig en betragtelig andel af den samlede udledning.

COVID-19 har sat en effektiv stopper for flytransport i 2020. Det bliver interessant at følge, hvilken langsigtet effekt krisen vil få på regionens forbrug af flyrejser.

Reduktioner på området er reelt en udfordring, da der mangler grønne alternativer, og restriktioner af flyrejser vil være i konflikt med andre af regionens målsætninger (fx forskning og behandling i verdensklasse). Administrationen arbejder fortsat med at indføre adfærdsregulerende tiltag til at reducere mængden af flyrejser og regionsrådet drøfter muligheden for at indføre klimaafgifter på fly (a la svensk model for klimakompensation, hvor afgifterne samles i en grøn pulje til klimainvesteringer internt i organisationen).

CO₂-udledningen fra patienttransport stiger fortsat

Tallene for den siddende patientbefordring kan ikke sammenlignes med 2018 på grund af ændret organisering, ansvars- og opgavefordeling. Samtidig bemærkes det, at tallet for 2018 for den siddende patientbefordring var usædvanligt lavt sammenlignet med tidligere år, hvilket påvirker tallet for udviklingen det seneste år. Derimod kan man godt sammenligne med årene forud for 2018. Sammenlignet med perioden 2013-2017 er der stadig tale om en stigning i CO₂-udledning fra den siddende patientbefordring, bare ikke så stor som den man får ved at sammenligne med 2018.

Der blev introduceret 10 elbiler i befordringen af siddende patienter i Indre København. Elbilerne, som stod for cirka 3,5% af de kørte kilometer i 2019, indgår desværre ikke i klimaregnskabet for 2019. De vil blive indregnet fra og med 2020. Falck, som står for driften af de 10 nye elbiler, skriver på sin hjemmeside, at koncernen forventer flere el-biler i sin globale flåde af køretøjer. Det viser, at når regionen og andre offentlige myndigheder efterspørger flere grønne køretøjer ifm. udbud, så påvirker det også leverandørerne i en grøn retning.

Uudnyttede potentiale for klimavenlige transportudbud og indkøb

I den nu fem år gamle Transportplan 2025 er der tre indsatsområder. De to vedrører medarbejdertransportens to ben – pendlerrejser og tjenesterejser - og det tredje indsatsområde vedrører klimavenlige udbud. Siden transportplanens tilblivelse er der gode eksempler på, hvordan det er lykket at sætte et CO₂-venligt aftryk i en regional udbudsproces, inden for både den liggende og siddende patientbefordring, vare- og servicetransport samt intern transport. Administrationen vurderer, at potentialet for at bruge udbud og indkøb som virkemiddel i fremme af gode klimadata og grøn transport, kan udnyttes endnu bedre.

5.3 Strategiske udfordringer og muligheder – fortsat

Ledelsesmæssige forankring på tværs af organisationen bør styrkes

Transportplanens aktiviteter har hidtil kørt på få midler og medarbejdere og er ikke for alvor nået ud til hospitalerne. Den grønne omstilling af transport til og fra hospitalerne kommer ikke til at ske uden tilførsel af lokale medarbejderressourcer til at løfte indsatsen lokalt. Der er ikke gjort nogen særskilt indsats for at opnå den fornødne, højere prioritering og forankring på hospitalerne, bortset fra en drøftelse i styregruppen for GDU i 2019 i forbindelse med daværende koncernstatus. Styregruppen for Grøn2030 kan derfor med fordel tage emnet op igen.

Opfølgning på CO₂-udledningen fra private rejser

Private rejser skal i denne her sammenhæng forstås som de ansattes pendling, patienter som selv sørger for transporten til behandlingsstedet og pårørende til patienter. Private rejser til Region Hovedstadens virksomheder indgår ikke i regionens årlige klimaregnskab (og er heller ikke normal praksis andre steder at medtage) men bidrager imidlertid med et betydeligt større udslip af CO₂, nemlig knap 52.000 ton per år. Til sammenligning udledte driftstransporten 19.720 ton i 2019. Langt størstedelen af de private rejser kommer fra bilkørsel.

Regionens egne virkemidler i forhold til at påvirke de private rejser er ret begrænsede men de findes. Hvis regionen ønsker at påvirke de private rejser, så ville det for eksempel kunne ske igennem tiltag, som ikke nødvendigvis har et grønt formål. Her kan nævnes eksempler som hospitalsplanlægningen, parkeringsstrategien, indsatsområdet telemedicin, nye byggerier og regional udvikling. Eksempler på tiltag inden for regional udvikling er den regionale trafikbestilling, det regionale elbilsekretariat Copenhagen Electric eller anlæg af supercykelstier, letbane og Favrholm station.

Datagrundlaget fortsætter med at udfordre

Det er en konstant udfordring at sikre et solidt datagrundlag og præcis metode til brug for klimaberegninger af transporten. Administrationen har siden 2014 arbejdet på at forbedre det, og det er blevet en del bedre, men der er ikke ressourcer til at gå dybere ind i det. Og transportområdet er bare rigtig svært, fordi der er mange og skiftende dataansvarlige, -kilder og –leverandører. Udbudsprocesser og nye kontrakter/leverandører er ofte en årsag til afvigelser. Man kan også gøre mere ud af at stille præcise krav ifm. udbud om, hvilken data, hvor ofte og i hvilken form, leverandørerne har pligt til at levere det til Region Hovedstaden. I Region Skåne har man ansat en fuldtids miljø-controller til at styre klimaregnskabet og afrapporteringer, til inspiration for Region Hovedstaden.

Forhåbentlig bedre rammevilkår på vej fra Christiansborg

Vi er opmærksomme på at udmøntningen af klimaloven kan få positive konsekvenser for regionens indsats for grøn transport

5.4 Transport grafisk

Fig 5.1 CO₂- udledning fra transport i Region Hovedstaden 2018-2019 fordelt på overordnede transportkategorier

CO ₂ -udledning fra transport	2015	2018	2019	Udvikling 2018 - 2019	Udvikling 2015 - 2019
Patienttransport	5.524	6.350	7.656	21%	39%
Tjenesterejser	9.827	10.757	11.801	10%	20%
Vare- og servicetransport	625	815	422	-48%	-32%
Intern transport	509	244	167	-32%	-67%
Total	16.486	18.526	20.046	8%	21%

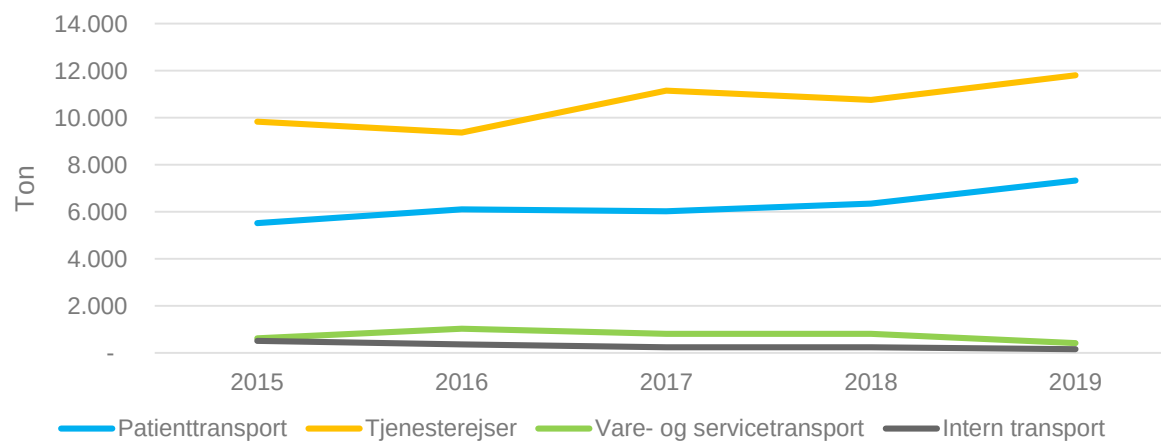
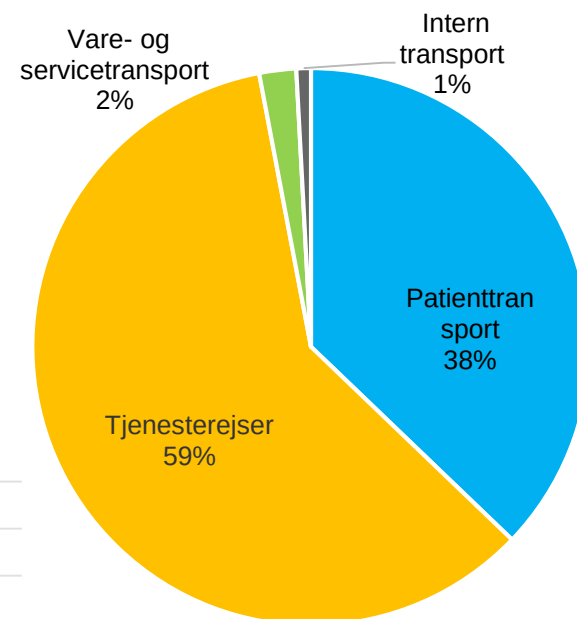

Fig 5.2 Totale CO₂-udledning fra transport for fordelt på overordnede transportkategorier

Da kvalitet af transportdata har udviklet sig markant over perioden 2013 - 2015, er baselineåret for transport ændret fra 2013 til 2015.

Grønne indkøb

Grønne indkøb understøtter de tre temaplaner for henholdsvis energi, affaldsressourcer og transport og bidrager på den måde til CO₂-reduktion. Udover dette bidrager grønne indkøb også til reduktion af de 80-90% af klimabelastningen der opstår ved produktion af de vare der indkøbes, men som ikke medregnes i CO₂-regnskabet.

6.1 Vigtigste resultater

Der blev vedtaget ny indkøbsstrategi, hvor ansvarlige indkøb er et ud af fire ben i strategien.

Koncernindkøb har fået ansat en rådgiver til grønne indkøb (halv tid).

Region Hovedstaden har taget initiativ til et nationalt netværk for grønne indkøb med deltagelse af Amgro, de fire andre regioner og Danske Regioner.

Regionen deltager aktivt i at udarbejde fælles nordiske miljøkrav til emballage i samarbejde med vores leverandører.

Der blev benyttet grønne kriterier/krav i forskellige udbud bl.a. engangstekstiler og kropsbårne hjælpemidler og en kemirestriktionsliste

- Forbrugsvarer. Der stilles i vores udbud af ikke-kliniske forbrugsvarer krav om miljømærker på enkelte produkter hvis prisen ikke er for høj (Miljømærker dækker dog kun meget få af vores indkøbsområder). Udbuddet på engangsservice sikre håndtering af plastdirektivet.
- Kropsbårne hjælpemidler. Konkurrencekrav om genanvendt materiale i hjælpemidlerne som er engangsprodukter. Kravet fungerer mest som en advisering af markedet om, at vi ønsker dette fremover.
- Engangsbeklædning. Miljøkrav til engangsbeklædning som bruges primært som patienttøj og til personalet i forbindelse med operationer

Koncernindkøb og Center for Regional Udvikling har kvalificeret budgetforslag fra politikere omkring opprioritering af grønne indkøb.

6.2 Strategiske udfordringer og muligheder

I arbejdet med grønne indkøb, skal man have for øje, at regionens udbud også skal favne de økonomiske, sundheds-og behandlingsfaglige hensyn og der ikke er noget klart politisk mandat til at prioritere grønne indkøb. Regionens indkøb skal skabe økonomisk råderum og værdi til kerneforretningen til gavn for patienten.

De økonomiske konsekvenser af f.eks. grønne krav kendes først ved udbudsafslutningen. Der skal i arbejdet med de forskellige udbud ske en afvejning ift. grønne krav og regionens behov for økonomiske råderum. Det er vigtigt at prioriterer indsatser, hvor man kan opnå mest miljø for pengene.

Klimabelastningen fra produktionen af de produkter der købes ind i regionen udgør 80-90% af regionens samlede klimabelastning.

Der er en række dilemmaer af såvel klinisk, miljømæssig, ressourcemæssig, organisatorisk og økonomisk karakter i forhold til grønne indkøb:

- Der er ikke noget politisk mandat til at prioritere miljø, og dermed ikke nogle målbare krav.
- Der kan være en risiko forbundet med nye ikke testede grønne produkter
- Der er mange hensyn, fx hygiejne og patientsikkerhed, som er præmis forud for grønne indkøb
- Vi understøtter i dag ikke bl.a. Paris-aftalen med vores ressourceforbrug.
- Risiko for at begrænse markedet ved 'skrappe' grønne krav som kan hæmme konkurrencen og medfører uønskede og dyrere produkter
- Det kræver ressource at finde de rette grønne krav og lave Offentlig Privat Innovation.
- De lavt hængende frugter er plukket – yderligere indsats kræver mere arbejde og samarbejde med leverandører
- Koncernindkøb har ikke mandat til at drive de tværorganisatoriske omstillingsprocesser som ambitiøse grønne indkøb kræver.
- Det er uklart hvem der har mandatet til at bestemme at det grønne skal vægtes
- Mange forskellige politiske og ledelsesmæssige agendaer som udfordrer prioritering af grønne indkøb

På MKU møde ultimo 2019 gav Koncernindkøb en status på grønne indkøb, hvor dilemmaer og forslag til handlemuligheder blev drøftet.

Strategisk kommunikation

Den strategiske kommunikationsindsats har til formål, at fremme en grøn kultur og ændre vaner i organisationen, så bæredygtighed bliver en integreret del af måden, vi driver virksomhed på. Der er udarbejdet en kommunikationsplan, som opdateres årligt.

7.1 Vigtigste resultater

Rekordmange indstillinger til miljøprisen 2019

Miljøprisen blev uddelt for tredje gang i 2019 og prisen på 25.000 kr. gives til medarbejdere i regionen, som har gjort en ekstraordinær indsats for grøn omstilling. Prisen blev overrakt på årets lederkonference og gik til Miljø og Klimagruppen fra Gentofte Hospitals bedøvelsesafdeling for et flot arbejde med bl.a. genbrug, forebyggelse af affald og verdensmål. Miljøprisforløbet i 2019 var det bedste til dato: 1) Medarbejdere i regionen indstillede 30 forskellige initiativer til prisen (rekordmange), 2) elleve hospitalsmatrikler, Psykiatrisk Center Ballerup og regionens centrale apoteket fik besøg af miljøprisbuden ved deres kantiner for promovering af prisen og arbejdet med grøn omstilling og der var dialog med godt 1500 medarbejdere, 3) der var godt 6000 besøg via nyheder og artikler om prisen på regionens intranet og der blev givet godt 270 likes og 20 kommentarer på sociale platforme (LinkedIn, Twitter og Facebook), 4) Flot eksponering på lederkonferencen for mange hundrede ledere i hele organisationen og 4) lokale netaviser bragte nyt om vinder og nominerede.

Med henblik på skalering understøtter Center for Ejendomme og Center for Regional udvikling hhv. prisvinderen og en innovativ toiletpose til opsamling af afføring og urin i hjemmet fra patienter som er i behandling med medicin som er skadeligt, hvis det skylles ud i toilettet.

7.2 Strategiske udfordringer og muligheder

Miljøprisen genfødes som verdensmålspris i 2020

Efter beslutninger i centerdirektørkredsen og GDU-styregruppen omdannes miljøprisen til en verdensmålspris i 2020. Derved vil prisen understøtte regionens handlingsplan for verdensmålene og udbrede kendskabet til dem blandt ledere og medarbejdere.

Regionens intranetplatform for grønne hospitaler fornyes

Som en konsekvens af regionens handlingsplan for FN's verdensmål og udvidelsen af GDU-porteføljen vil en ny platform for Grønne og ansvarlige hospitaler gå i luften efter sommerferien 2020.